

Pochopení živlů. Duchovní bytosti a jejich zrcadlení v živlech

Esoterní hodina, Berlín, 15. března 1911

Jak bylo uvedeno minule, mají se naše meditace nést ve znamení „Kapka za kapkou i kámen vyhloubí“. Účinnou přípravou na cvičení je studium theosofických děl. Je lepší přečíst si jedno dílo pětadvacetkrát, než přečíst si pět knížek a každou z nich pětkrát; a kdo si nějakou knihu přečetl dvakrát nebo třikrát, naprosto si nesmí namlouvat, že ji vůbec četl. Jestliže v určitý den v roce prožijeme při své meditaci to či ono, pak téhož dne o rok později - pokud jsme mezitím skutečně studovali - budeme moci prožít mnohem více. Je dobré provádět dlouhou dobu totéž cvičení; je to mnohem lepší než ustavičné střídání.

Studiem máme nejen obohacovat své myšlenky, ale také rozvíjet určité city. V jednoduchých pocitech můžeme najít styčné body pro něco mnohem hlubšího. Například si někdy máme povšimnout pocitu doteku při uchopení nějakého předmětu, nebo když se někdo dotkne nás, třeba když nás chytí za ruku. Můžeme vnímat zřetelný rozdíl, když si například představíme pocit, který v nás vytane, vezmeme-li do ruky plže*, nebo když zjistíme, že nám plž, aniž jsme to věděli, leze po ruce. Pokud tyto různé pocity dobře rozvineme, můžeme si udělat představu o rozdílu mezi podsmyslovým a nadsmyslovým světem.

Celý fyzický svět se všemi pocity, které se ho týkají, je májá

---

* V něm. orig. *Schnecke*, což může být rovněž označení pro hlemýžďe či šneka (jakožto ulitnatého plže) obecně nebo i pro slimáka. (Pozn. překl.)

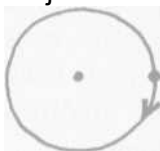
neboli iluze. Můžeme si ho představit pomocí obrazu pole či roviny; nad ní je nadmyslový a pod ní podmyslový svět. Nadmyslový svět je takový, že ho můžeme uvést do souvislosti s pocitem, který máme, když se nás někdo nebo něco dotkne, podmyslový

naopak s pocitem, který máme, když se někoho nebo něčeho dotkneme my.

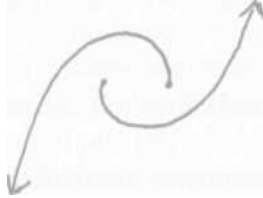
V rosikuciánském učení byl podsmyslový svět nazýván vždy světem elementárním neboli živlovým, světem živlů ohně, vzduchu, vody a země.

K *živlu země* pronikneme, meditujeme-li nad trojúhelníky, čtverci, pětiúhelníky, vůbec nad geometrickými obrazci. Máme to pak dělat tak, že si tyto obrazce napíšeme prstem jedné ruky do dlaně druhé ruky, pak se odpoutáme od všech myšlenek na ruku a na psaní a představujeme si pouze pocit vepisování do dlaně, jako by se volně vznášel v prostoru, a do tohoto pocitu se ponoříme. Pozvolna tak pochopíme živel země.

Živel vody pochopíme tak, že si představíme jeden pevný, hmotný bod a jiný pohyblivý bod, který se bude pohybovat v kruhu kolem prvního. Pak si to máme opět napsat do dlaně a postupovat stejně jako u prvního obrazce. Druhý bod si máme představovat jako dále obíhající.

U *živlu vzduchu* si představíme dva pevné body, které chtějí od sebe navzájem uprchnout, před tím však opíšou kolem sebe něco na způsob polokruhu, a potom směřují od sebe do nekonečna. Postupujeme-li u tohoto obrazce úplně stejně jako u obou předchozích, pochopíme živel vzduchu; nebudeme jen cítit vzduch proudící kolem nás a otírající se při tom o nás, nýbrž skutečně ho pochopíme.

U živlu ohně si představíme uzavřený obrazec, který bude vypadat jako smyčka nebo osmička. Zvláště bychom měli vnímat, že uprostřed se nachází průsečík, kde se křivka dotýká sama sebe.

Tato cvičení máme provádět postupně bez vynechání a po delší dobu. Nejsou snadná; člověk si musí nejprve osvojit jistou praxi jednak ve vnímání pocitů v prostoru, aniž by zapojoval ruku, a jednak v udržování obrazce. Potom však toto cvičení vede k pochopení světa živlů; člověk se učí živlu uchopovat.

Je však pravidlem bez výjimky, že tato cvičení činí člověka zároveň egoistickým. Proto by je nikdy neměl provádět, aniž by současně ve své duši rozvíjel všeobsáhlý soucit se vším, co lidi těší a trápí.

Při výstupu do nadmyslového světa se nás skutečně chápou vyšší bytosti, které nás používají jako své nástroje, tak jako my používáme své oči, uši atd. Nebezpečí při tomto zážitku spočívá v tom, že člověk se čím dál víc ztrácí sám v sobě² v tom špatném slova smyslu. Proto je nutné rozvíjet současně odvahu a nebojácnost. Potom klidně můžeme nechat vyšší bytosti, aby se nás v duchovním světě chápaly, takže budeme vnímat: teď nás inspiruje andělská bytost, teď bytost archandělská atd. Imaginace vedou do podmyslového světa, inspirace do nadmyslového.

---

2 V něm. orig. *immer selbstverlorener wird*, což může případně znamenat i *ztrácí sám sobě*. (Pozn. překl.)

Vidíme, že v rosikruciánské cestě jsou tyto dva směry, nahoru a dolů, sjednoceny. Je nutné, abychom se jako jasnozřiví lidé naučili přísně rozlišovat mezi elementárním [tj. živlovým] světem a nadsmyslovými bytostmi; mezi tím, co se zde ve fyzickém světě jeví jako jednota. Ten, kdo by zřel obojí najednou, v jednom obraze bytost i to, co je jejím elementárním [živlovým] výrazem, by dělal ty nejhrušší chyby a všechno by smíchal dohromady. Zpočátku není snadné obě oblasti oddělit, poněvadž astrální i devachánské zření poskytuje obojí; člověk se však postupně naučí, jakmile při svém výstupu uzří bytost, okamžitě sestoupit, aby pod fyzickým světem našel elementární [živlový] aspekt této bytosti, tak jako můžeme, spatříme-li nějaký předmět, okamžitě pohlédnout dolů, abychom uviděli jeho zrcadlení ve vodě.

Saturnský stav by nebylo možné popsat, kdyby se člověk nemohl na jedné straně pozvednout k takovým bytostem, jako jsou Duchové vůle nebo Duchové osobnosti, a na druhé straně proniknout do živlu ohně. Zrovna tak člověk musí ohledně slunečního stavu poznat Duchy moudrosti a archanděly a také živél vzduchu. V popisu (v *Tajné vědě*3) je uvedeno obojí společně: jak Trůnové nechávají vystupovat saturnské teplo atd. Je však nutné počítovat to při pozorování jako dvojnost.

Musíme se připravit na to, že v duchovním světě uvidíme a uslyšíme věci, které jsme tady dole nikdy neviděli ani neslyšeli. Kdo pouze očekává, že tam najde to, co již zná, nebude do duchovního světa nikdy schopen proniknout. To je také vyjádřeno v druhé větě naší rosikruciánské průpovědi: *In ----morimur*. Jen když v Kristu zemřeme, můžeme být skrze Ducha svátého znovu vzkříšeni. To je zase blíže vyjádřeno v tom, co je jaksí komentářem naší dvoudílné průpovědi, jež nám byla dána Mistry.

V duchu spočíval zárodek mého těla ...

---

3 Rudolf Steiner, *Tajná věda v nástinu*, Fabula 2005. (Pozn. edit.)

Rudolf Steiner

GA 266/II.